

Oppgave 1: Begrepsforklaringer

a) Ideografisk forskning

Ideografisk forskning fokuserer på enkelttilfeller, i form av å studere caser, fenomener, objekter og individer. Denne typen forskning er typisk for kvalitative studier, som er intensive og ønsker å gå i dybden. Dette står i sterk kontrast til nomotetiske studier, som vi finner innenfor kvantitativ metode. Nomotetiske studier ønsker å generalisere - de er ekstensive og søker å gå i bredden.

Et eksempel på en ideografisk studie kan være Anne Ryens studie av asiatiske forretningsmenn i Afrika. Til tross for at forskningen gir oss verdifull innsikt om både enkeltindivider og kulturelle konvensjoner, kan den i et positivistisk perspektiv kritiseres for å være lite generaliserbar. Dette vil være tilfelle i de fleste kvalitative studier i samfunnsvitenskapen, hvor ord og visuelle virkemidler brukes for å gå i dybden på enkelttilfeller. Disse kvalitative studiene benytter seg av induksjon, det vil si at de er hypoteseskapende. De er dessuten ofte eksplorative, i motsetning til naturvitenskapens deduktive og ofte deskriptive studier. Sentralt i disse kontrastene er forskerens rolle. I ideografisk forskning vil forskeren oftere anses som en viktig aktør med innflytelse på prosessen og resultatet. Vi vender tilbake til denne problemstillingen i oppgave 4.

I det hele tatt er kontrasten mellom ideografisk og nomotetisk forskning blant de mest sentrale kontrastene i spenningsfeltet mellom kvantitativ og kvalitativ metode, siden de begge er med og definerer metodologiene. Ideografisk forskning har fått hard medfart av kvantitative positivistiske opp gjennom årene. Som et samfunnsvitenskapelig kjennetegn, har ideografisk forskning blitt kritisert av naturvitenskapen for verken å være objektiv, generaliserbar, pålitelig eller troverdig. Det finnes likevel forskere som mener at forskjellene mellom kvalitativ og kvantitativ forskning er sterkt overdrevet, deriblant Anne Ryen og David Silverman. Alt dette kommer jeg tilbake til i oppgave 4, hvor jeg skal se nærmere på ulike måter å sjekke kvaliteten på kvalitativ forskning.

b) Konstruktivisme

Konstruktivismens mantra er at vi sammen konstruerer den sosiale virkeligheten. Gjennom handlinger, språk og gester konstitueres verden omkring oss. For å ta et eksempel, så mente sosiologen George Herbert Mead at barn utvikler sin atferd ved å kopiere andres oppførsel. Mead var en sosialkonstruktivist fra Chicago-skolen, og hevdet at vi speiler oss i andre. Andres reaksjoner på oss, former vårt inntrykk av oss selv. Sammen skaper vi en sosial virkelighet. Nøkkelen er sosial interaksjon, som konstituerer både verden rundt oss og vår egen identitet.

Konstruktivismen er opptatt av språk. Ordene vi bruker skaper virkeligheten. Verden er full av mer eller mindre arbitrære koblinger mellom språklige tegn og det vi har valgt at de skal representere. Hvem har ikke sett bildet av en pipe, med påskriften "Dette er ikke en pipe"? En rekke vitenskaper og fagfelt er opptatt av språklige konstruksjoner, deriblant semiotikk, lingvistikk og diskursanalyse. Saussure, Peirce, Barthes og Fairclough er blant de viktigste teoretikerne i dette landskapet, som egentlig er verdt en oppgave i seg selv. Av den grunn lar jeg debatten ligge til en senere anledning. I denne sammenheng er det mer interessant å se konstruktivismen i lys av samtidens paradigmer.

Holstein og Gubrium mener at det er fire kvalitative paradigmer i samtiden. Disse er naturalisme, etnometodologi, emosjonalisme og post-modernisme. Konstruktivisme lar seg enklest knytte til etnometodologi, men paradigmenes betydning både i denne oppgaven og videre er så stor at jeg velger å kort definere dem her. Et paradigme kan sies å være et system av tenkemåter og perspektiver. Paradigmet består av en ontologi, en epistemologi, en metodologi og herunder ulike metoder. Ontologi er læren om virkeligheten - hva er sant, hva kan vi vite? Epistemologi er læren om kunnskap - hva kan vi tilegne oss kunnskap om, og hvordan? Metodologi handler om avgrensninger som kvantitativ vs. kvalitativ metode, og valgene her avgjør hvilke konkrete metoder som skal tas i bruk. Selv om det er problemstillingen som avgjør metodevalg, så er forskerens posisjon utvilsomt helt sentral i forskningen. La oss kort definere paradigmenes:

Naturalister hevder at det finnes en virkelighet som er sann for hver enkelt. Denne virkeligheten kan forskeren få tak i, og representere gjennom forskningsrapporter. Respondenten blir dermed "en skute lastet med svar", og forskerens jobb er å lesse av skuta uten å påvirke dataene for mye.

Etnometodologer vil hevde at virkeligheten skapes i interaksjonen mellom forskeren og respondenten. Dette gjør forskeren til en aktiv medspiller, noe som også må gjenspeiles i forskningsrapporten. Vi kan allerede her se parallellene til konstruktivisme.

Emosjonalister vil si at de andre paradigmenes fokus på språk, stenger for muligheten til å få tak i det som virkelig betyr noe: nemlig respondentens følelser.

Post-modernismen oppsto som en konsekvens av representasjonskrisen på 1980-tallet. I dette paradigmet hevder man at det ikke finnes noen objektiv virkelighet eller sannhet - alt som finnes er representasjoner. Det gjør forskerens arbeid med forskningsrapporten til en ekstra krevende øvelse.

Langt mer kunne vært sagt om paradigmenes. Det sentrale i denne oppgave er likevel ikke å greie ut om paradigmer, men å vise hvordan etnometodologien har tette bånd til konstruktivisme, og omvendt. Etnometodologer og konstruktivister er nemlig enige om at virkeligheten skapes i samspill mellom individer. Språk blir til handling, og handlingen utgjør den sosiale virkeligheten. Se bare på dokumenter. Eberle & Meader viser til at dokumenter både er et produkt av den sosiale virkeligheten, til dømes i en organisasjon, og samtidig bidrar til å produsere virkeligheten. Lindsay Prior peker på at dokumenter kan (og bør) studeres på fire måter: som en ressurs, med tanke på hva som er formålet med dem, som handlingsskapende, og i bruk. Et møterefat er ikke bare en dokumentasjon av at et møte fant sted, det er også et dokument som konstruerer en gitt virkelighet og påvirker denne. I Priors råd ligger en implisitt forståelse av at dokumenter ikke bare er kilder, men også sosiale aktører. Dette er også kjernen i konstruktivismen, enten det gjelder dokumenter eller individer. Gjennom tegnsystemer, gester, handlinger og interaksjon skaper vi en sosial virkelighet i fellesskap.

e) Immersion i etnografi

Kort fortalt betyr immersion *fordypelse*. Hva gjelder etnografi, er begrepet knyttet til forskerrollen og vedkommendes posisjon i det sosiale landskapet som undersøkes. Etnografiens formål er å studere den sosiale virkeligheten, og dette gjøres som regel gjennom feltarbeid. Gobo trekker frem observasjon som etnografiens viktigste metode. Observasjonen kan være skjult eller åpen, aktiv eller passiv (deltakende/ikke-deltakende). Mange forbinder nok etnografi med studier på andre kulturer, med tette bånd til sosial-antropologi. Dette er forstøtt tilfellet, samtidig som vår tids globalisering i følge Eberle & Meader har ført til at flere etnografer gikk over til å studere organisasjoner. David Silverman hevder at etnografiens historie har gjort den grunnleggende kolonialistisk, og at dette er en hemske som fagfeltet må gå av seg. Kolonialistisk forskning vil være grunnleggende ovenfra og ned i sin tilnærming, noe som kan påvirke både forskningen og dens studieobjekter negativt.

Immersion-begrepet har relevans i alle tilfeller, men er kanskje ekstra aktuelt når forskeren tyr til deltakende observasjon. I etnografien er det nemlig store diskusjoner rundt begrepet "go native". Hvor langt inn skal forskeren bevege seg? Hvor tette bånd skal han eller hun knytte til individene som undersøkes? Mange etnografer foretrekker å studere *naturlige data*, som enkelt definert kan sies å være data som ville ha oppstått selv om forskeren ble påkjørt på vei til feltarbeidet. I så fall blir det viktig ikke å påvirke dataene - vi må unngå skjevheter, eller *bias*.

Forskerrollen er avhengig av refleksjon - både over egen posisjon og den sosiale virkeligheten man trør inn i. I mange tilfeller kan det være nødvendig å fordype seg i et felt for å hente ut de dataene som trengs. For eksempel vil nok Gunter Walraff skrive under på det. Han ville undersøke tyrkiske fremmedarbeideres hverdag i Tyskland, og gjorde det ved å gå "undercover", i form av fullstendig skjult og deltakende observasjon. I ettertid har "Walraffing" blitt et eget begrep. Man kan åpenbart stille forskningsetiske spørsmål til denne metoden, deriblant om hvorvidt Walraffs fordypelse hadde negative konsekvenser for kvaliteten på forskningen hans, eller på menneskene han holdt for narr.

Like fullt er Walraffs arbeid et interessant tilfelle av helt skjult og aktiv observasjon.

I etnografien - som i alle andre metodologier - må forskeren være refleksiv og bevisst på egen rolle. Fordypelse kan være nødvendig, men å synke for dypt inn i felten kan også være ødeleggende for både forskningens kvalitet og aktørene som er under lupen.

Oppgave 4: Kvaliteten på kvalitativ forskning

1.0 Innledning

I denne oppgaven skal jeg ta for meg ulike måter å sjekke kvaliteten på kvalitativ forskning, og samtidig belyse dette med kritikk fra positivistisk hold. Som nevnt tidligere finnes det ulike paradigmer innenfor kvalitativ forskning. Disse vil bli trukket inn, men oppgavens begrensede omfang gjør at jeg velger å fokusere på de store linjene, nemlig forskjellene mellom kvalitativ og kvantitativ forskning, samt hvorfor kvalitetskontroll er så viktig for den kvalitative forskningens legitimitet. Underveis vil jeg gjøre rede for begreper som medlemsvalidering, triangulering og avvikende tilfeller, i tillegg til å trekke linjer til både forskningsetikk og forskerrollen.

2.0 Kvantitative kvalitetsbegreper

Tradisjonell naturvitenskapelig forskning har holdt validitet og reliabilitet høyt som kvalitetsmarkører. Positivister, med Karl Popper i front, hevder at deduktiv, nomotetisk forskning er den eneste gyldige veien til kunnskap. I den anledning utformet Popper *falsifikasjonsprinsippet*, som viser til at forskeren skal bruke data til å sjekke teori. Vi må bruke noe sikkert til å sjekke det usikre, slår Popper fast. Dersom empirien ikke stemmer med teorien, må teorien forkastes. Dersom empirien støtter teorien, er denne ikke bekreftet, men *styrket*.

Innenfor den kvantitative retningen har kvalitative metoder ofte blitt kritisert for å være umulige å måle kvaliteten på. I samfunnsvitenskapelig og kvalitativ forskning, er det nemlig umulig å konkludere. Alt vi kan si, er at noe er mer sannsynlig enn noe annet. Tradisjonelt har kvantitative mål som validitet og reliabilitet blitt tatt i bruk også for å måle kvaliteten på kvalitativ forskning. Validitet kan også kalles gyldighet, og handler om hvorvidt vi har klart å måle det vi sa vi skulle måle. Validitet består av tre faktorer: intern validitet, som viser til kvaliteten på årsaksslutninger i dataene, og ekstern validitet, som viser til muligheten vi har til å generalisere på bakgrunn av funnene. God reliabilitet er også en betydelig faktor i validiteten. Reliabilitet kan også kalles pålitelighet, og handler om kvaliteten på forskningsprosjektet og dataene vi har funnet. Mange snakker dessuten om definisjonsmessig validitet, som handler mer om selve operasjonaliseringen og begrepene som forskeren har brukt.

Som nevnt er validitet og reliabilitet i utgangspunktet kvantitative begrep. I tillegg er objektivitet et klassisk kvantitativt mål som ofte har blitt forsøkt tvunget nedover hodet på kvalitativ forskning. Lincoln & Guba har derfor tatt til orde for heller å bruke følgende måleparametre: bekreftelse, kredibilitet, overførbarhet og pålitelighet. Disse rommer mye av det samme som de kvantitative kvalitetsmålene, men er tilpasset kvalitativ forskning. I det følgende skal jeg se nærmere på Lincoln & Gubas forslag, samtidig som jeg drar inn andre måter man kan måle kvalitativ kvalitet på.

3.0 Bekreftelse og kredibilitet

Lincoln & Cubas *bekreftelse* handler om at forskeren må forsøke å dokumentere arbeidet sitt, og styrke legitimiteten så langt det er mulig. Dette har også med forskningens *kredibilitet* å gjøre. Den kvantitative kritikken kan få det til å høres ut som om kvalitative metoder er umulig å kontrollere, mens kvalitative forskere er mer opptatt av å finne parametre som gjør det mulig å måle kvalitet samtidig som de ideografiske og metodologiske styrkene ivaretas. Til tross for at kvalitativ forskning er mindre egnet til generalisering, er forskningen like fullt avhengig av en sterk legitimitet. Kanskje nettopp derfor - med hjemmel i samfunnsvitenskapens fokus på institusjoner og individer - er kvalitativ forskning ekstra avhengig av et godt omdømme. For eksempel vet vi at Stanley Milgrams lydigheteksperiment har fått stor betydning, samtidig som det er kjent at flere av deltakerne slet med traumer i ettertid. Er det greit at et slikt nytteetisk perspektiv legges til grunn for forskning? Samfunnsvitenskapelige forskere som går i dybden må konstant reflektere over egen praksis. Når forskere jobber tett med mennesker, er kvalitetskontroll og forskningsetikk tett forbundet. God forskning forsøker ofte å komme "backstage", for å bruke Erving Goffmans begrep, og da er det vesentlig at vi ikke misbruker denne tilliten. Knud Løgstrup illustrerer menneskets sårbarhet med begrepet *urørlighetssonen*, og som forskere må vi vokte oss for ikke å gjøre skade når vi får tilgang til denne. Å kontrollere forskningens kvalitet handler dermed ikke bare om resultatene som står igjen på et papir etterpå, men vel så mye om selve forskningsprosessen.

En måte å sjekke kvaliteten i kvalitativ metode på, er *medlemsvalidering*. Vi skiller da mellom sterk og svak medlemsvalidering. Den svake varianten går ut på at forskeren lar respondenten lese gjennom et utdrag av rapporten. Dette kan for eksempel være en transkripsjon av intervjuet som respondenten deltok i. I sterk medlemsvalidering derimot, får respondenten lese gjennom større deler av rapporten, for eksempel analysen, eller deler hvor empiri knyttes til teori. Denne metoden har potensial i form av å inkludere respondentene i forskningsprosjektet i større grad, men samtidig er det ingen garanti for at metoden fungerer. Eksempelvis er det ikke sikkert at respondentene har kompetansen som trengs for å bidra konstruktivt, i hvert fall ikke dersom de bare får lese utdrag som er løsrevet fra kontekst. I verste fall kan det være mer til bry enn til hjelp. Men det finnes også andre måter å få bekreftelse på. Forskeren kan for eksempel spørre en kollega til råds, eller bruke *triangulering*.

4.0 Triangulering og avvikende tilfeller

Det finnes fire typer triangulering: teoretisk, metodisk, datatriangulering, og forskermessig triangulering. Kort fortalt handler triangulering om å kombinere ulike tilnærminger. Dette kan gjøres for å forsøke å bekrefte data, men en slik praksis har blitt kritisert. Man risikerer da at forskeren forsøker å tvinge sammen empiri som egentlig ikke passer, eller at forskerens (manglende) kompetanse på en eller flere metoder fører til skjevheter i datamaterialet. Mer legitimt er det da å bruke triangulering for å belyse flere sider av et fenomen. Ulike metoder kan føre til ulike funn, som sammen kan styrke prosjektet og belyse fenomenet fra ulike vinkler. Eksempelvis kan det gi mening å kombinere dokumentanalyse med kvalitativt intervju eller observasjon når man forsøker å komme til bunns i den redaksjonelle praksisen i et mediehus. På denne måten kan triangulering bidra til å styrke kvaliteten på kvalitativ forskning.

Når vi snakker om bekreftelse, er det også naturlig å dra inn *avvikende tilfeller*. Peräkylä er en av flere forskere i pensum som hevder at avvikende tilfeller er viktige for å øke kvaliteten på kvalitativ forskning. I følge Peräkylä bør forskeren introdusere avvikende tilfeller i analysen. Det kan få tre utfall: de avvikende tilfellene kan styrke resultatet, få forskeren til å modifisere sine funn, eller anses som unntak. Peräkylä hevder at mange forskere er redde for de avvikende tilfellene, og vegrer seg for å bruke dem i forskningsprosjektet. Da går man fort i fella, for kvaliteten på forskningen blir umiddelbart skadelidende når forskeren prøver å unnlate viktig empiri fra rapporten. Kvalitativ metoder har blitt kritisert for nettopp dette; at forskningen kun presenterer en brøkdel av empirien. Da må vi stole på at forskeren har tatt de riktige valgene, og ikke bare lagt frem empiri som støtter funnene. Avvikende tilfeller bør i følge Peräkylä derfor ses på som en aldri så liten velsignelse, og ikke som det sorte får.

5.0 Pålitelighet og overførbarhet

Lincoln & Cubas *pålitelighet* handler om kvaliteten på dataene og arbeidet som er gjort. Her er det blant annet viktig at forskeren har dokumentert hele prosessen, slik at det er mulig å gå han eller hun etter i sømmene. I kvantitativ forskning verdsettes ofte intersubjektivitet i så måte. Det vil si at en annen forsker kan gjennomføre forskningsprosjektet på nøyaktig samme måte, og komme frem til samme resultat. I kvalitativ forskning er dette mer omstridt, siden forskeren spiller en så sentral rolle i prosessen. Kreativitet anses som en nøkkelferdighet i kvalitative analyser. Hvis vi for eksempel anlegger et etnometodologisk perspektiv, vet vi også at forskeren spiller en avgjørende rolle i konstruksjonen av den sosiale virkeligheten som skal rapporteres. Det er det viktigere å belyse *hvordan* interaksjon foregikk, enn *hva* som ble sagt. I naturalismen er det derimot mer naturlig å snakke om pålitelighet, siden forskeren her skal forsøke å gjengi respondentens virkelighet på en upåvirket måte. Forskeren selv står dermed mer på sidelinjen, selv om det er umulig å fjerne vedkommende helt fra prosessen. I henhold til dette mener jeg at Miller & Glassner bidrar med relevant teori: de avviser skillet mellom konstruktivisme og positivisme, og hevder at forskeren kan få tilgang til sosiale virkeligheter gjennom dybdeintervjuer. De påpeker at konteksten påvirker forskningen, men bygger samtidig en bro mellom flere paradigmer. Vi kan nok skimte et etnometodologisk perspektiv i bunnen av Miller & Glassners teorier, men ikke desto mindre er det interessant å se hvordan de forsvarer intervjuets evne til å frembringe verdifulle data - og dermed også forskningens pålitelighet.

Overførbarhet handler om at funnene i en kvalitativ undersøkelse bør være gjeldende utover seg selv. Vi vet at dette er blant positivisters største ankepunkt mot kvalitativ forskning. Sistnevnte møter ofte motstand for sin manglende evne til å kunne generalisere, hovedsakelig fordi den går i dybden og vektlegger mange variabler per enhet. Likevel hevder mange kvalitative forskere at også deres funn bør kunne overføres til andre områder. En kvalitativ studie av en ungdomsgjeng i Oslo, bør kunne gi verdifull innsikt som kan brukes til å studere ungdomsgjenger i Kristiansand. Selv om funnene ikke er direkte overførbare, gir de likevel kunnskap og innsikt som kan anvendes i annen forskning. Sagt med et språklig bilde; mitt forskningsprosjekt kan pusse (eller til og med skifte glass i) dine briller. Det ligger i den kvalitative forskningens natur at vi ikke kan generalisere. Det er tett knyttet til at vi aldri kan konkludere med hundre prosents sikkerhet. Det vi derimot *kan* gjøre, er å styrke vårt eget arbeid ved å klatre på andres skuldre når vi gyver løs på nye forskningsprosjekter.

6.0 Analyse og forskerrollen

Jeg har så langt nevnt Lincoln & Cubas parametre for kvalitet på kvalitativ forskning, og henvist til medlemsvalidering, triangulering og avvikende tilfeller som måter å sjekke kvaliteten på. Etter min mening er det likevel et ledd i forskningsprosessen som det er verdt å spandere ytterligere spalteplass på. Analysen er nemlig helt vesentlig i kvalitativ forskning, både med tanke på forskerrollen og kvalitet. Flere av pensumforfatterne presiserer at kvalitativ forskning av høy kvalitet er avhengig av godt håndverk i analysedelen. Der datainnsamlingen i større grad preges av paradigmestrid, anser jeg den praktiske analysejobben for å være mer preget av debatter rundt konkrete fremgangsmåter og kvalitet i tradisjonell forstand. Når dataene er samlet inn - hva gjør man da? Miles & Huberman introduserer *iterativ analyse*. Det er en fremgangsmåte som baserer seg på gjentakelse. Slik også andre pensumforfattere påpeker, deriblant Ryen og Silverman, så må datainnsamling og analyse henge tett i hop. Det er ikke uvanlig å veksle frem og tilbake mellom dem, og vi kan se for oss en sløyfeform på arbeidet. Teori og empiri påvirker hverandre. I flere av samtidens paradigmer vet vi at forskeren anses som en aktiv aktør i prosessen. Denne kreativiteten vanskeliggjør mange kvantitative metoder for å sjekke kvalitet. Samtidig er det grep som kan tas. For eksempel vet vi at klassisk innholdsanalyse er en populær kvalitativ metode. Der er det sentralt at forskeren forsøker å redusere mengden rådata gjennom å kategorisere. I praksis burde det la seg gjøre å sjekke kvaliteten på dette arbeidet, for eksempel ved å la andre forskere si seg enige eller

uenige i kategoriseringen som er gjort. Vi har også nevnt medlemsvalidering, som her konkret kan brukes for å se om forskeren har klart å fange respondentens begrepsapparat på en presis måte.

Etter å ha gjennomgått ulike måter å sjekke kvalitet på, gjenstår likevel den viktigste presiseringen: Forskeren må være bevisst på - og åpen om - egen posisjon. Hvorvidt forskeren er naturalist eller post-modernist (eller noe helt annet) har avgjørende betydning for forskningsprosjektet, og også for hvordan forskningsrapporten bør leses. Det handler om brillene vi beskuer verden med. Alvesson maner til en kontinuerlig refleksivitet. Vi må til enhver tid være tydelige på hva vi har gjort, hvordan vi har gjort det, og hvilke perspektiver som ligger til grunn. Eget arbeid må ses med kritisk blick. Dette er kanskje David Silvermans viktigste mantra: forskeren er aldri nøytral, og denne erkjennelsen må legges frem for publikum.

7.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett nærmere på ulike måter å sjekke kvaliteten i forskningsprosjekter på, samt redegjort for hvorfor denne tematikken er så viktig. Vitenskapens verden er mangfoldig og kompleks, preget av paradigmestridere og ulike perspektiver. Sentralt i stridens kjerne finner vi spenningsforholdet mellom kvalitativ og kvantitativ forskning. I mine øyne er det én erkjennelse som er avgjørende for ikke å gå seg vill i den metodologiske jungelen: det finnes ingen fasit, bare en rekke perspektiver som konkurrerer og supplerer hverandre. Kanskje er det derfor Ryen og Silverman hevder at forskjellene mellom kvalitativ og kvantitativ forskning er overdrevet? Hvis man bretter perspektivene ut, ser man at det finnes koblinger og røde tråder mellom de fleste standpunkter. Men uansett hvilket perspektiv man legger til grunn, så er kvaliteten på forskningen av avgjørende betydning. Vi er nødt til å ha metoder for sjekke kvalitet, også når kvalitative metoder tas i bruk. Behovet bunner ut i samfunnsvitenskapens legitimitet og omdømme, så vel som i respekten for enkeltindividers autonomi og verdighet. Det er nære bånd mellom forskningskvalitet og forskningsetikk, og den kvalitative forskningens nedslagsfelt aktualiserer dem begge. Dersom man kan snakke om forskningens samfunnsoppdrag, så gir det seg selv at forskningen må være av en viss kvalitet for å bli hørt, tatt på alvor og anvendt. Forskning kan være en kime til endring, men når forskning brukes i politisk øyemed, vet vi at kvaliteten er det første som angripes av motstandere. Hvis det er slik at kvantitative parametre som validitet og reliabilitet ikke er presise nok, så er det opp til kvalitative teoretikere å utarbeide og finslipe mer relevante former for kvalitetskontroll og selvjustis. Noe annet ville være å skyte seg selv i foten.